

Devotie én jolijt ving Guus Bekooy in 1961 met zijn camera in het clarissenklooster van Megen. Een uniek tijdsdocument over een wereld die op openbreken stond. Slotzusters die nooit buiten kwamen, bleken gewone mensen te zijn.

De foto van de boontjes dopperende clarissen uit 1961 haalde ook de internationale pers. foto Guus Bekooy/Museum voor Religieuze Kunst

'Heilige boontjes'

door Tom Tackx

Op een lange tafel, oven de volle breedte van de foto, liggen er en der wat boontjes. Gedopt en wel vormen ze de vrucht van het werk dat aan weerszijden wordt verricht in vol habijt. Van bovenaf zien we een paar zusters olijk omhoog blikken. Dit is het heerlijke, zeg maar goddelijke moment dat Guus Bekooy in 1961 ving met zijn tweedehands Praktica-camera, van DDR-makelij tot bene.

„Wat was je toen nog een jochie“, Quinten zuster Leonarda 54 jaar later met het 20'n glimlach als die van haar dopperende medezusters van weleer. Nu is ze 88. Toen was ze de jeugdige abdis van het clarissenklooster in Megen waar de luiken steeds verder open waren om staarvondte frisse wind die pastoor Johannes XXII vanuit Rome aan liep. Het was de tijd van opvoering, heb bij de tijd brengen

van de katholieke kerk, dat tijdens het Tweede Vaticaans Concilie zijn beslag zou krijgen. Dus toen een jonge knul in Megen voor de afstudeeropdracht van zijn reclamopleiding aanklopte bij het klooster met het plan foto's te maken „want de mensen mochten toch weten wat voor leven die zusters leden“ – vond hij bij Leonarda een gewillig oor. Guus Bekooy, anno 2015 inwoner van Boxmeer, heette die jongen. Het hielp allicht dat één van Leonarda's novicen Bekooy's oudste zus was. Leonarda stond pal naast Bekooy op het moment van de 'heilige boontjes'. Stilletjes loerden ze vanuit het raam van een kloostercel, één hoog, naar Gods nijvere doppers op de binnenplaats. „Mooi beeld“, zegt Bekooy. „Die zwarte kappen, de handen, de boontjes. Maar ik miste nog iets. Een verrassingseffect.“ Hoe ze dat voor elkaar kregen, weet Leonarda niet meer. Bekooy wel: „Wacht even, zei je. Je kwam terug met een touw waar snoepjes aan hingen. Ritselend liet je dat naar beneden zakken. Toen keken

er een paar omhoog. Klik, zei mijn camera.“ Een kleine zeshonderd keer heeft hij, verspreid over negen zaterdagen, mogen klikken. De fotoserie wordt door het Museum voor Religieuze Kunst in Uden gekoesterd als een uniek tijdsdocument van een wereld die op openbreken stond. Van het eeuwenoude geheim heeft Bekooy nog een glimp kunnen opvangen toen hij zijn zus in de eerste jaren na haar intrede kwam opzoeken. „Paula bleef voor ons weggestopt achter smeedijzeren tralies. De scherpe punten ervan sponden naar de bezoekers toe gericht.“ Aan welke kant zitten hier de wilde dieren?, zei mijn vader de eerste keer. Op een van de foto's uitagga blijkt het traliewerk te zijn vervangen door plastic spijlen. De zusters droegen opkalf geen houten schoeisel meer. „Die patijnen yerknoelden onze voeten“, gruwelt Leonarda met terugwerkende kracht. De twintig overgebleven clarissen van Megen lopen nu op zwarte sandalen door hun kloostergangen. Ze hoe-

“
Aan ons besluit om te stoppen met zelfkastijding ging weinig discussie vooraf

Zuster Leonarda

ven hun tanden ook niet meer in het maanlicht te poetsen. Er kwamen lampjes in de cellen. Vroeger mocht je als postulante of novice niet eens praten met een zuster die al wel haar eeuwige geloften had afgelegd. Anna, een van de zusters, hield van een gelinje, verhaalt Leonarda: „Als jonge zusters kwamen we op een dag in de tuin Anna tegen, terwijl ze haar rozenkrans aan het bidden was. We hoorden haanprevelen, net luid genoeg voor onze oren: „Heer, geef dat het oog van de overste niet op mij valt. We proesten het uit.“ Anna staat op een van de 275 foto's die in 1963 in een boekje werden afgedrukt: *Vrouwen in habijt* was in de boekwinkel niet te verkrijgen. Van commercie wemsten de zusters zich verre te houden. Voor zijn pre-plan mikte Bekooy dan ook vooral op de pers. Hij liet Leonarda persberichten versturen waantwee lapjes stof op waren geplakt. Een wit vierkantje van katoen stond voor het wereldse dat de zusters aliten zielehadden gelaten. Een zwart vierkantje van het habijt

symboliseerde de verstilling die ervoor in de plaats was gekomen. Tot in het buitenland vielen krantenredacties voor de ontwapenende foto's van volleyballende en rolschaatsende zusters, al bleken ook voorbij de grens de 'heilige boontjes' favoriet. „De opzet was geslaagd“, zegt Leonarda. „Laten zien dat we niet gewone mensen zijn.“ Spirituele mensen, dat wel. De foto's ademen ook devotie, bijvoorbeeld die waarop de zusters de ring van hun nieuwe abdis kussen. Met Leonarda had Guus Bekooy afgesteld welke cruciale momenten vastgelegd moesten worden. Sommige zijn – waarheidsgetrouw – in scène gezet. De zuster die in een kist lag, met een bloemenkrans om haar hoofd, was niet echt dood. Ze had aangeboden haar gebit uit te doen en verklaarde na afloop dat het een 'mooie oefening' was geweest. Ook het tafereel van Goede Vrijdag, waarbij de zusters van de grond aten, mocht niet ontbreken. Op een foto die het boek niet haalde, omdat hij te veel zou appelleren aan

Zuster Leonarda en Guus Bekooy bladeren door het boek *Vrouwen in habijt*. foto Birgitta Hermans

sensatiezucht, stond Bekooy's oudste zus. Hij fotografeerde Paulus, de kloosternaam die Paula was toebedeeld, tijdens het ritueel van de zelfkastijding. Drie keer in de week geselden de clarissen hun rug met een touw waar harde knopen in zaten. Lang gebeurde dat in de kapittelruimte in gezamenlijkheid, met het licht uit. Later trokken de zusters zich in hun cel terug, met de deur open. „Je hoorde sommigen echt tekeergaan“, herinnert Leonarda zich. Waar het goed voor was, vraagt ze zich nog af. „Om al wat aards en lichamenlijk was te onderdrukken, werd ons verteld. Aan het besluit ermee te stoppen ging weinig discussie vooraf. Het paste niet meer bij ons en bij de tijd.“

Afschaffen van het nachtgebed, in 1965, was het moeilijkste besluit dat Leonarda samen met haar clarissen nam: „Zelf kon ik na dat metten en lauden de slaap moeilijk meer vatten. En om half vijf moesten we er alweer uit. Vooral jongere zusters hielden het niet vol. Dus deden ze hun gebed de avond ervoor of 's ochtends vroeg. Zo kreeg je twee groepen: niet goed. Na lang overleg is besloten het nachtgebed naar de vooravond te verschuiven. Toch was het ook mooi om samen als pitjes in de nacht naar de kapel te gaan.“ De tijden zijn veranderd, ook achter kloostermuren. Guus Bekooy's herinnering heeft de tand des tijds doorstaan: „Het leven hier is puur.“

DAGINDELING 1961

23.40 uur	wekken
24.00 uur	metten en lauden (nachtgebed)
1.00 uur	slapen
5.00 uur	priem (vroeg ochtendgebed) en meditatie
7.00 uur	terts (laat ochtendgebed) en conventie, gevolgd door ontbijt en werkdag
12.00 uur	sext en none (middaggebed)
13.00 uur	ontspanning
14.00 uur	werkdag
16.00 uur	geestelijke lezing en vrije tijd
17.00 uur	vespers (avondgebed) en meditatie
18.00 uur	avondtafel
19.30 uur	completen (laatste gebed)

DAGINDELING 2015

8.00 uur	wekken
6.30 uur	lezingsdienst en persoonlijk gebed
7.45 uur	morgenviering, gevolgd door ontbijt en werkdag
12.00 uur	midagdienst en middagtafel
13.30 uur	werkdag
15.30 uur	recreatie
16.15 uur	geestelijke lezing en meditatie
17.45 uur	avondviering, gevolgd door avondtafel en vrije tijd
20.30 uur	dagsluiting

Van kraam- tot sterfbed: groot was het stempel dat vrouwelijke religieuzen drukten op het katholieke leven. Velen hebben met 'Gods bruiden' te maken gehad; de zusters zitten vaak in ons DNA. Samen met lezers van deze krant gaan we op zoek naar herinneringen.

Onze vraag aan u:

Zijn er zusters geweest die een verschil hebben gemaakt in uw leven of in dat van uw familie?

bd.nl/godsbruiden
Deel via onze website uw persoonlijke ervaringen, verhalen en foto's van nonnen. Of stuur uw herinneringen per brief aan: DP&L, t.a.v. Gods bruiden, Postbus 36, 6500 DA Nijmegen. Inzenden kan tot 1 mei.

De schrijvers van de beste verhalen maken kans op een geheel verzorgd weekend voor twee personen in kloosterdorp Steyl. Later dit jaar publiceren wij een selectie van uw verhalen in deze krant en op een speciale site.